

بررسی کاربرد نظریه سایبرنتیک در دستگاه های اجرایی دولتی استان بوشهر

حسین پورغلام

دانشجوی دکتری تخصصی علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران، شیراز

چکیده

فساد اداری، پدیده ای است که در دنیای امروز به ویژه در کشورهای در حال توسعه، به عنوان یکی از مهم ترین عوامل در سر راه پیشرفت جامعه، مطرح شده است. بررسی های به عمل آمده درباره فساد اداری در سطح جهانی نشان می دهد که این پدیده روز به روز پیچیده تر می شود و همین امر از ضرورت اتخاذ راه حل های جامع برای مبارزه با آن حکایت می کند. در فرهنگ ارتباطات، دانش رایانیک، سایبرنتیک یا فرمانیک نام نظریه هایی است که مناسبات انسان و ماشین، و مناسبات ماشینها با یکدیگر را تبیین میکند در علم سایبرنتیک به طبقه بندی اطلاعات توجه زیادی می شود و از این رو در مدیریت اطلاعات و نیز در طراحی نظامهای اطلاع رسانی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. در این مقاله کوشیده شده است تا با مثال های عینی انواع فسادهای سیاسی، اقتصادی، قانونی و غیره کارمندان ادارات دولتی استان بوشهر و با کمک نظریه سایبرنتیک بررسی شود و چگونگی برخورد با این پدیده و راهکارهایی مناسب و عملی ارائه گردد و نتایج این پژوهش دارای کاربردی علمی و عملی برای مدیران و دست اندرکاران امور استان می باشد

کلمات کلیدی: سایبرنتیک، فساد اداری، مدیریت اطلاعات، سلامت اداری

مقدمه :

عصر حاضر، عصر تحولات و تغییرات شگرف و شتابنده در فناوری است. عصری که ساختار فکری آن آکنده از عمق بخشیدن به اطلاعات و توجه به مشارکت نیروی انسانی خلاق و دانشگرا به جای نیروی انسانی عمل گرا است. از این رو سازمانها برای بقاء خود در دنیای متلاطم و متغیر امروز به اندیشه های نو و نظرات جدید نیاز دارند. افزایش تهدیدها از یک سو و استفاده از فرصتها از سوی دیگر در محیط متشنج و غیرقابل پیش بینی، سازمانها را با جزر و مدهای شدید روبه رو میسازد و آنها را به سوی تغییر، به چالش میکشاند. از طرفی پیشرفت های گوناگونی که در دهه های اخیر در سازمانها و پیرامونشان حاصل شده، مدیران را با کثرت فرآیندها و تغییرات سازمانی مواجه ساخته است. سازمان های مختلف نیز در مسیر تندباد این تغییرات قرار گرفته و ناگزیر برای دوام و بقاء، باید خود را با این تغییر و تحولات پر شتاب و بی سابقه هماهنگ نمایند. بنابراین همواره باید با توسل به سرعت و مهارت، توانمندی های خود را به روز نگه دارند و در عرصه کنونی رقابت، یک گام جلوتر از سایر رقبای حرکت کنند؛ فساد اداری، پدیده ای است جهان شمول که نظام اداری هر کشور کم و بیش به آن دچار می باشد و تاریخ آن به قدمت پیدایش جوامع انسانی است. فساد اداری، زمینه رکود در تمام ابعاد را فراهم می کند و با آسیب زدن به توسعه، مانع رشد رقابت سالم می شود. علت ها و عوامل موثر بر بروز فساد متعدد و چند بعدی است و می توان در این زمینه دلایل مختلفی همچون: عوامل قانونی، قضایی، بازرسی و نظارتی، اقتصادی و سیاسی را نام برد. فساد، نیروی یکپارچه و متمرکزی نیست که بتوان آن را با راه حلی تک بعدی کنترل کرد، بلکه مستلزم استفاده از راهبردهای کلی نگر و چندبعدی است. راهبردهایی که تمامی ابعاد گفته شده را در برگیرد. (۱)

فساد، پدیده نوینی نیست و رشد، تکوین و توسعه آن قدمتی به اندازه تاریخ اجتماعات انسانی و تاریخ سازمان ها و نهادها دارد. همه اجتماعات دارای سطوح و لایه هایی از فساد بوده اند و می توان به جرات ادعا نمود که تاریخ و تمدنی از حیات انسانی یافت نمی شود که فاقد فساد به اشکال متعدد نباشد. از این روی بایستی اذعان نمود که فساد، پدیده ای همه گیر و جهانی است. امروزه هیچ کشوری حتی دموکرات ترین و یا توتالیترترین، آزادترین و ناآزادترین، توسعه یافته ترین تا عقب مانده ترین کشورها، نظام اداری کشورشان را از تمامی جهات دارای سلامت اداری کامل نمی دانند. یعنی تمامی سیستم های اداری دنیا دارای درجات، سطوح و لایه هایی از فساد هستند. فساد در هر سیستمی بر اساس صورت بندی های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، اشکال خاصی به خود می گیرد که می توان آنها را در نظام های متعدد به شکل رشوه برای انجام کار یا اخذ امتیازات، پاداش برای حسن خدمت، بی احترامی به ارباب رجوع اداری، سواستفاده از اسناد و مدارک موجود در راستای منافع شخصی یا فامیلی یا گروه های قومی، نژادی یا طبقه خاص، خرید کارگزاران اداری، به کارگیری کارگزاران و اموال سازمان به نفع منافع شخصی، دستکاری اسناد، کم کاری و حیف و میل اموال عمومی و یا فراموشی وظایف سازمانی در اداره مشاهده نمود. (۳)

7Th International Conference on Management, Accounting and Economic Development

September 20, 2021

فساد سیاسی به طور کلی یعنی: استفاده از قدرت سیاسی به منظور تحقق اهداف شخصی و نامشروع، فساد سیاسی و قدرت همزاد یکدیگرند؛ یعنی تا زمانی که قدرت وجود نداشته باشد از فساد سیاسی نیز اثری نخواهد بود، به تعبیر روسی، فساد سیاسی نتیجه حتمی کشمکش و تلاش بر سر کسب قدرت است، منظور از فساد قانونی، وضع قوانین تبعیض آمیز به نفع سیاستمداران قدرتمند و طبقات مورد لطف دولت است. بر این اساس، این باور عمومی که فساد فقط شامل اعمالی می شود که مغایر با قانون باشند، چندان قابل اعتماد نیست، در زمینه فساد اداری، تعاریف متعددی ارائه شده است، از جمله «ساموئل هانتینگتون» فساد اداری را چنین تعریف می کند: فساد اداری به رفتار دسته از کارکنان بخش عمومی اطلاق می شود که برای منافع خصوصی خود، ضوابط پذیرفته شده را زیر پا می گذارند. به عبارتی، فساد، ابزاری نامشروع برای برآوردن درخواستهای نامشروع از نظام اداری است. بنا به تعریفی دیگر، فساد اداری حالتی در نظام اداری است که در اثر تخلفات مکرر و مستمر کارکنان به وجود می آید و آن را از کارایی و اثر بخشی مورد انتظار می اندازد یکی دیگر از صاحب نظران معتقد است که فساد اداری به رفتاری اطلاق می شود که ضمن آن فرد برای تحقق منافع خصوصی خود و دستیابی به رفاه بیشتر با موقعیت بهتر، خارج از چهارچوب رسمی وظایف یک نقش دولتی عمل می کند. رخ دادن فساد اداری در هر شکل و زمینه که باشد مستلزم وجود دو وضعیت اساسی است که عبارتند از تمایل و فرصت؛ «تمایل» به ارتکاب تخلف و «فرصت» یا مهیا بودن شرایط محیطی مربوط. چنانچه تمایل و فرصت یک جا فراهم شود، فساد متولد خواهد شد و در صورت مهیا بودن سایر شرایط رشد خواهد کرد.

در بررسیهای صورت گرفته و تحقیقاتی که در زمینه فساد اداری انجام شده، مهمترین دلایل پیدایش فساد اداری بدین شرح عنوان شده است (۴): (۱) اختلاف فاحش میان سطح زندگی کارمندان دولت و سایر شهروندان (۲) روابط خویشاوندی (۳) وسعت دامنه دخالت های دولت در تصدی امور (۴) افراط در وضع قوانین و محدود کردن فعالیت شرکت های خصوصی توسط این قوانین (۵) عدم حساسیت جامعه به معیارهای اخلاقی و وجدانی (۶) افزایش شهرنشینی

مصادیق و مظاهر فساد اداری :

- (۱) عدم رعایت نظم و انضباط اداری (۲) قبول هر گونه هدیه آشکار و پنهان (۳) افشای اسرار اداری (۴) تاخیر و تعجیل در ورود و خروج کارکنان (۵) تشویق و تخریب روحیه، ایجاد بدبینی (۶) اشتغال به امور غیراداری (۷) استفاده از امکانات و اعتبارات دولتی (۸) چند شغله بودن (۹) ایجاد تبعیض

واژه سایبر

واژه سایبر از لغت یونانی Kybernetes به معنی کنترل، سکاندار یا راهنما مشتق شده است. این واژه در فرهنگ های مختلف با لغت انگلیسی virtual (مجازی) مترادف است که از آن به عنوان فضای مجازی تعبیر می شود، از خصوصیات بارز این فضای مکانی و بی زمانی است. این اصطلاح نخستین بار توسط ریاضیدانی به نام نوربرت وینر در کتابی با عنوان "سایبرنتیک و کنترل در ارتباط بین حیوان و ماشین" در سال ۱۹۴۸ بکار برده شده است. وی نشان داد که سایبرنتیک علم مطالعه و کنترل مکانیزم ها در سیستم های انسانی، ماشینی و کامپیوترها است، (۲)

گولدو کولب نیز سایبرنتیک را بدین گونه تعریف کرده است: "سایبرنتیک به مجموعه ای از نظریه ها و پژوهش ها اشاره می کند که توجه خود را به انسان ها، ارگانیسم های دیگر و ماشین ها معطوف کرده اند. کانون توجه نظریه ها و پژوهش های یاد شده عبارت است از (۱) خود نگه دار و خود کنترلی بودن دستگاه های مکانیکی و ارگانیسم از راه دستگاه های از راه فرآیند باز خورد، (۲) پیام رسانی و تبادل اطلاعات در دستگاه های مکانیکی و اندامی. در مجموع می توان گفت که سایبرنتیک امروزه موضوعی میان رشته ای است و از آن در علوم بسیار متعددی مثل ریاضیات، الکترونیک، زیست شناسی، جامعه شناسی، روان شناسی، ارتباطات و غیره در جهت شناخت و مطالعه رفتارها، بازخوردها و پاسخ در هر سیستمی استفاده می شود. تا کنون نیز ترکیب هایی بی شمار و مشتقات متعددی از این کلمه ساخته شده که همگی پیوند سایبر را با خود به همراه دارند. یکی از این ترکیبات فضای مجازی یا همان فضای سایبرنتیک است. با این تعاریف، سایبر یا فضای مجازی در هر تعبیری و با هر تعریفی، قلمرویی وسیع، بدیع و بکر است که برای ساکنان خود امکانات، آزادی ها، فرصت ها، دلهره ها، آسیب ها و محدودیت های نوینی را به همراه دارد. اهمیت این قلمرو تا حدی است که امروزه برخی اندیشمندان صحبت از دو جهانی شدن دنیا معاصر می کنند.

نظریه سایبرنتیک (نظریه اطلاعات)

نظریه سایبرنتیک نخستین بار در کتاب «سایبرنتیک: کنترل و ارتباط در جانداران و ماشین» در سال ۱۹۴۸ میلادی مطرح شد. مباحث مطرح شده در این کتاب حداقل دو دهه از زمان خود جلوتر است و تنها نایغه ای همچون وی شتر که در مرز علوم مختلف (ریاضی، فیزیک، فیزیولوژی، عصب شناسی و مهندسی) کار کرده بود، امکان نوشتن چنین کتابی را داشت. نظریه سایبرنتیک که در سالهای بعد به نظریه اطلاعات مشهور شد، تکمیل شده نظریه ریاضی ارتباطی است که وینر در مقاله ای در سال ۱۹۴۶ مطرح کرد و در زمان انتشار با بی اعتنایی کامل روبه رو شد. این نظریه کنار نظریه ارتباطاتی شانون و یور عملا بنیان نظریه ارتباطات در دهه ۸۰ میلادی به بعد است. نتیجه با اغلب شاخه های علم مرتبط است و ویترا اعتقاد داشت سایبرنتیک علم کنترل و جریان اطلاعات در سیستمها، ارگانیسم ها و جوامع خود یک رشته و شاخه علمی نوین به

شمار می رود. او تاکید می کند آنچه با عنوان نظریه سایبر کند، عملاً انسان و انسان، بین انسان و ماشین و بین ماشین و ماشین جریان دارد. او در این نظریه حوزه های دانشی مختلف را که به مطالعه روند استفاده از آگاهی و اطلاعات، جهت دادن به آن و مدیریت و کنترل آن می پردازند، در یک شاخه دانشی جدید منطبق کرده است. نظریه سایبرنتیک مهم ترین مبنای نظری گسترش کامپیوترها و ظهور شبکه جهانی وب بود. (۶)

با وجود اینکه حدود سه دهه از برپایی نظام جمهوری اسلامی می گذرد و قانون اساسی مترقی و مطابق با اصول حقوق بشر اسلامی بر آن حکم فرماست اما هنوز هم قانونی جامع و موثر در خصوص نحوه تعامل مردم و حکومت و جریان دسترسی آزاد به اطلاعات در این رابطه وجود ندارد. اما طبق اصل سوم قانون اساسی که در آن بالا بردن سطح آگاهی های عمومی در همه زمینهها، تقویت روح بررسی و تنبّع و ابتکار، تامین آزادی های سیاسی و اجتماعی در حدود قانون و مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش تاکید قرار گرفته است، می توان به لزوم تحقق جریان آزاد دسترسی به اطلاعات را تبیین نمود. با توجه به همین تعلیل است که در سال ۱۳۸۵ لایحه ای از سوی دولت جمهوری اسلامی ایران با عنوان لایحه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات با هدف ترویج شفافیت و پیشگیری از فساد در صحن علنی مجلس به تصویب رسید. تصویب این لایحه به شکلی کار آمد و عاری از اشکال و اجرای صحیح آن در عمل گامی بلند به سوی نهادینه سازی نظام مردم سالاری دینی در جمهوری اسلامی ایران و عمل به برنامه دسترسی به اطلاعات در جهت پیشگیری از وقوع فساد بود. البته سند قانونی دیگری نیز در ایران در خصوص توسل به برنامه دسترسی به اطلاعات حاوی مفاد و ضوابطی در قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران وجود دارد. این قانون در واقع خط و مشی نهادهای اجرایی کشور را مشخص کرد. طبق ماده چهل و چهارم از فصل چهارم از این قانون (با عنوان توسعه مبتنی بر دانایی)، دولت موظف شد به منظور استقرار جامعه اطلاعاتی و تضمین دسترسی گسترده امن و ارزان شهروندان به اطلاعات، اقداماتی را مبذول دارد که مهمترین آنها تهیه و تصویب سند راهبردی برقراری امنیت در فضای تولید و تبادل اطلاعات کشور در محیط های رایانه ای بود. در ماده یکصد و چهل و دوم از همین قانون، هم سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و دستگاه های مربوطه موظف گردیده اند به منظور افزایش پاسخگویی دستگاه های اجرایی در مقابل مردم با استفاده از فناوری های نوین اداری و بازرگاری و مهندسی فرآیندها و روش ها و رشد شاخص های مربوط به مشتری مداری و آموزش اداری مردم و توسعه فرهنگ مدیریت و ارزیابی عملکرد و راهکارهای لازم برای جلوگیری از مفاسد اداری، سطح کیفی خدمات خود را افزایش دهند که بدون شک این برنامه (دسترسی به اطلاعات) راهکاری موثر و کارآمد، جهت پیشگیری از فساد و همچنین در راستای متحقق نمودن اهداف این ماده مورد است. اگرچه در حال حاضر امر دسترسی به اطلاعات در کشور جامه، به خود نپوشانده است، اما با وجود اسناد مورد توضیح خصوصا لایحه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات در آینده نزدیک شاهد تجهیز نظام عمومی کشور به این رهیافت باشیم امری که با افزایش

پاسخگویی دستگاه های اجرایی در برابر مردم و شفاف سازی روند حاکم بر نظام اداری و سیاسی کشور زمینه پیشگیری از بروز فساد را به خوبی فراهم می آورد. چون اجرای برنامه دسترسی به اطلاعات می تواند ضمن ارتقای شفافیت در رفتارها و تصمیم گیری های کارگزاران عمومی، مردم را همواره مطلع از مسائل و امور تاثیر گذار بر سرنوشتشان نماید، امری که سبب افزایش نظارت های مردمی بر رفتارها و تصمیمات کارگزاران بخش عمومی می گردد و بدین نحو فرصت ارتکاب فساد را محدود خواهد نمود.

پرسش اصلی پژوهش :

راهکار های افزایش تعهد در بین کارکنان استان بوشهر و کاهش فساد در ادارات دولتی استان چیست؟

پرسش فرعی :

استفاده از تکنولوژی و ابزارهای جدید چه کمکی به راندمان و کنترل نیروی انسانی داشته است؟

فرضیه اول: بین وضعیت اقتصادی کارکنان و فساد اداری رابطه معنادار وجود دارد .

فرضیه دوم: بین ویژگیهای فرهنگی جامعه و فساد اداری رابطه معنادار وجود دارد .

فرضیه سوم: بین ویژگیهای سازمانی و فساد اداری رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین کیفیت و کمیت قوانین و مقررات و فساد اداری رابطه معنادار وجود دارد.

سلامت اداری و سازمانی :

سلامت اداری مفهومی انتزاعی است که اشاره می کند بر اینکه عناصر سازمان مبتنی بر ارزش ها، در صدد دستیابی به اهداف و رسالت سازمان هستند. بنابراین، تعریف از سه رکن اصلی تشکیل شده است: عناصر سازمان مانند منابع انسانی، تجهیزات و غیره. ارزش ها که سیاست ها، راهبردها و شاخص های سازمان بر اساس آن ایجاد می شود. اهداف و رسالت که مقصد نهایی فعالیت های سازمان به شمار می رود، سلامت اداری اصطلاحی است که بر الگوی مطلوب اداره سازمان های اجتماعی دلالت دارد. هدف از کاربرد و توسعه مفهوم سلامت اداری، واکنشی است به پدیده فساد بوروکراتیک در سازمان های اجتماعی سلامت اداری از لوازم مهم برای توسعه و پیشرفت محسوب می شود. امروزه سلامت اداری در مقابل فساد اداری، مدت های زیادی است توسط متفکران و پژوهشگران سازمانی مطرح شده است. (۵)

روش تحقیق :

این پژوهش از بین دستگاه های اجرایی دولتی و شهرداری های استان بوشهر انجام پذیرفته است. در این پژوهش چند پارامتر و شاخصه اصلی مد نظر ما بوده است که کنترل گردیده است. در ابتدا شاخصه های ارزیابی شده را در قسمت زیر آورده :

- عدم مواجهه کارمند با ارباب رجوع
- اتوماسیون اداری و دستورات بر روی نامه ها (پاراف)
- ساعت های ورود و خروج کارمندان
- نظارت دیوان محاسبات و ورود به پرونده ها
- رشوه

بعد از مشخص کردن پنج پارامتر و شاخص برای ارزیابی و تحقیق و بررسی به تحلیل مثال ها و شاخص ها پرداختیم؛ قابل ذکر است پارامترها انتخابی بوده هست.

تحلیل مثال یک: پس از بررسی های انجام شده مشخص شد در اداراتی که از لحاظ فیزیکی امکان ارتباط و رودرویی ارباب رجوع با کارمند و کارشناس مربوطه نیست و یا در شرایط فعلی کرونا مخصوصا در دستگاه قضا که اجازه ورود شخص و صاحب پرونده به داخل ساختمان اداری و پیگیری فیزیکی نامه و پرونده میسر نیست امکان و بستر فساد بیشتر هست زیرا کارشناس ابتدائاً فشار و نگاه مراجع را به دنبال خود نمی بیند و در ادامه وقتی مراجعه کننده از جریان پرونده و روند و جزئیات آن مطلع نباشد امکان درخواست های نامتعارف و تاخیر در روند پرونده نیز بیشتر می شود.

تحلیل مثال دوم: اگر همه نامه ها از حالت فیزیکی و کاغذی خارج گردند و ثبت در دبیرخانه و اتوماسیون شبکه دولت شوند، همه روند و مسیر نامه قابل ردیابی و پیگیری هست و در چه ساعت و به دست چه شخصی رسیده هست و در چه مرحله ای از

7th International Conference on Management, Accounting and Economic Development

September 20, 2021

انجام هست و یا مدیر و کارشناس مربوطه چه اقدامات و دستوری بر آن داده است کاملاً قابل مشاهده و ردیابی هست و امکان سردواندن و یا تاخیر در پروسه حل پرونده را به حداقل می کشاند (از مصادیق و تعاریف فساد خورد و کوچک اداری هست این نمونه)

تحلیل مثال سوم: این نمونه بارز در اکثر ادارات مشاهده گردید در بوشهر شروع ادارات از ساعت ۶:۳۰ صبح و پایان ۱۳ ظهر ولی بعضاً کارمندان با بیست یا نیم ساعت تاخیر ورود می زدند و در پایان نیز ربع ساعت تاخیر و در بعضی ادارات نیز مشاهده گردید که کارمندان بجز تاخیر در ورود، ساعتی نیز برای صرف صبحانه و دورهمی صرف می کنند و عملاً در ساعت ۸ شروع به فعالیت می کنند. در چنین وضعیتی که کارمندان به فراخور وضعیت رنگ بندی شهرستان و استان خود دور کار هستند و همه کارمندان حضور ندارند ارباب رجوع سرگردان و راندمان کاری بشدن کاهش می یابد.

تحلیل مثال چهارم: نظارت و بازرسی دیوان محاسبات ساکن در ادارات و ورود به پرونده ها مخصوصاً پرونده های اقتصادی و عمرانی و بررسی ورودی و خروجی و پیمان های بسته شده و نیز پرونده های واصله به حراست دستگاه کمک مضاعفی به کاهش فساد و یا کشف و برخورد با این پدیده می نماید. موضوع قابل بررسی همچون اعتبارات تخصیص یافته و جذب شده و نحوه خرج آن همواره از موضوعات مهم و قابل پیگیری می باشد.

تحلیل مثال پنجم: از مصادیق فساد کلان در دستگاه های اداری اخذ رشوه و یا طلب مبلغی نامتعارف و خارج از چهارچوب از ارباب رجوع در قبال انجام وظیفه یا به تسریع انداختن پرونده و پیگیری نامه می باشد. که از دلایل آن می توان اختلاف میان حقوق دریافتی کارمندان با دیگر اقشار جامعه یا نامتعارف و نامناسب بودن این حقوق و شرایط فردی شخص کارمند دانست.

با بررسی و کارشناسی های انجام شده اگر نهادهای بازرسی همچون اداره کل بازرسی استان و یا دیوان محاسبات ساکن در دستگاه ها و حراست نظارت خود را مستمر و دقیق تر کنند و نامه نگاری و کلیه اقدامات بشکل شفاف و سیستمی و اتوماسیون شود می شود از بروز خیلی از فسادهای خورد یا کلان جلوگیری نمود. عوامل زیادی همچون: ارتشاء، سرقت اموال اداری، افشا اطلاعات محرمانه و اداری، افزایش هزینه معاملات و قراردادهای، تحریف در اولویت بخشی و گزینش نادرست فناوری ها، باند بازی و دسته گرایی کی تواند از شاخص ها و مصادیق فساد اداری باشد که پیشنهاد می شود در تحقیق های بعد اشاره شود و محققین دیگری روی آنها بررسی نمایند.

اثرات وقوع فساد در ادارات استان

فساد اداری صرفاً پیامدهای منفی در بر ندارد، بلکه در شرایط نامساعد اقتصادی و اجتماعی، فساد و پیامدهای آن می تواند هم از لحاظ اجتماعی و هم از لحاظ فردی، کارساز باشد. اما اکثر کارشناسان برای فساد پیامدهای منفی را در نظر گرفته اند و آن را برای رشد و توسعه، مخرب می دانند. فساد اداری از طریق خدشه وارد کردن بر سیاست های دولت در مقابله با منافع و

اهداف اکثریت، باعث اتلاف منابع ملی می شود. آن هم درست در زمانی که این منابع باید به شیوه های تداوم پذیر بهره برداری شوند. فساد اداری باعث کند شدن رشد اقتصادی استان می شود، زیرا انگیزه سرمایه گذاری را برای سرمایه گذاران داخلی و خارجی کاهش می دهد با توجه به موقعیت تجاری و بندری و گمرکات استان.

در راستای مبارزه با فساد اداری، اعمال بازدارنده و پیشگیرانه، برخورد با تخلفات احتمالی، شفاف کردن رویه ها و توسعه درست کاری، اقداماتی توصیه می شود: (۱) ایجاد محیط زیربنایی موثر، یکی از راهکارهای مهم جلوگیری از فساد است. (۲) یکی از مفاهیم مهم و کلیدی مطرح در مباحث مربوط به فساد و سلامت اداری، شفافیت گرای است. که عبارت است از آشکار بودن مبنای تصمیمات حکومتی و سازوکارهای حاکم بر توزیع قدرت و درآمد (۳) یکی از عوامل مهمی که باعث می شود انسان ها به ورطه فساد و تباهی کشیده شوند، احتیاج و نیازمندی است. طبیعت آدمی به گونه ای است که احتیاج و نیاز او را به رفع آن نیازمندی ها تحریک می کند و هر چه این نیاز بیشتر باشد، قدرت تحریک کنندگی آن نیز بیشتر خواهد بود (۴) از آنجا که فقر اقتصادی، علمی و آموزشی، دو عامل اساسی در پیدایش فساد اداری به شمار می آیند، از این رو افزایش سطح آگاهی عمومی نسبت به آثار زیان بار و متعددی که فساد اداری بر زندگی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جامعه می گذارد، بسیار مهم است

نتیجه گیری:

فساد اداری به علت نقش و تاثیرات منفی که بر کارایی و اثربخشی نظام مدیریت اداری کشورها دارد، همواره مورد توجه سازمان ها، دولت ها و نهادهای بین المللی، مانند برنامه عمران ملل متحد، سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، برنامه شفافیت و پاسخ گویی بوده و هست. تلقی عممی کشورها از مفهوم فساد اداری، سواستفاده از امکانات دولتی به نفع اهداف شخصی است. از آنجا که فساد اداری موجب کاهش سرمایه گذاری و بهره وری، تقلیل سطح خدمات اجتماعی به ویژه برای افراد فقیر و کم درآمد، افزایش هزینه زندگی و قیمت ها، کاهش رشد اقتصادی و در نهایت افزایش بیشتر فساد می گردد، پرواضح است چنانچه با این پدیده شوم مقابله نشود، امیدی به رشد و توسعه کشور و پیشرفت و رفاه شهروندان نخواهد بود. برای حذف یا کاهش فساد اداری در نظام اداری و سطح جامعه، نیازمند برنامه هایی اساسی و همه جانبه هستیم که با تاثیر بر فرهنگ عمومی جامعه و ابعاد آن همچون فرهنگ سازمانی، بعنوان پدیده ای که به طور مستقیم از فرهنگ جامعه تاثیر می پذیرد، پیش گیری از بروز فساد اداری را تقویت می کند. فرهنگ سازمانی از کارکردهای گوناگونی برخوردار است و می تواند با معرفی الگوی رفتاری مطلوب به کارکنان، رفتار آنان را کنترل کند و منجر به تثبیت شیوه های مطلوب انگیزش رفتار کارکنان شود و در آنها نوعی تعهد و احساس مسئولیت نسبت به چیزی به وجود آورد که آن چیز، بیش از منافع شخصی فرد است. پیامد و نتیجه چنین فرهنگ سازی در جامعه، می تواند کاهش آثار و نشانه های فساد در کلیه سطوح جامعه باشد.

سایبرنتیک، زیرکانه چند و چون فعل و انفعالات و تأثیر فنون و تکنولوژی پیشرفته از یکسو و ارتباط آن با انسان اجتماعی از سوی دیگر را تصویر مینماید و محقق را به سمت قوانین، هدایت میکند. سایبرنتیک میگوید: انرژی و نظم و نظام از هیچ، به وجود نمی آید، بلکه منابع اساسی لایتناهی، اینها را در اختیار میگذارد؛ تا سیستمها، از طریق نظارت درونی خود، از منابع بیرونی برخوردار گردند. اگر این منابع اساسی، فقط به درون سیستم اکتفا کند، سیستم بسته خواهد شد؛ زیرا از سازماندهی بهره‌مند نیست و آنتروپی تغییر نکرده و در نتیجه دریافت انرژی و نظم، مختل خواهد شد. با چنین استدلالی می توان به رابطه تعاملی بین دنیای واقعی و فضای مجازی پی برد و اگر چه هر کدام از این فضاها منطق و ساختار خاص خود را دارند اما در بعضی جنبه‌ها همپوشانی‌هایی بین این دو شکل می گیرد و به نحوی از همدیگر تأثیر می پذیرند و یکدیگر را بازتولید می کنند. (۷)

چون در جریان این ارتباط برخی آسیب‌های اجتماعی از دنیای واقعی از طریق فضای مجازی شناخته می شود و برخی آسیب‌های اجتماعی نوپدید نیز به وجود می آید و به جهان واقعی سرایت می کند. در کنار این کنش متقابل، در فضای مجازی برخی از تعاملات و هنجارها نیز وجود دارد که مختص آن فضا است و به نوعی هنجار در فضای مجازی تبدیل می شود که در دنیای واقعی بهنجار محسوب نمی شود و همین امر تعریف فساد اداری در فضای مجازی و فهم آن را دشوار می کند. بنابراین فضای مجازی، فضایی است که در عین داشتن تهدیدها و محدودیت‌ها، فرصت‌ها و قابلیت‌های زیادی را به همراه دارد. فضای مجازی یا سایر علاوه بر تأثیراتی که می توانند بر بهبود روابط کاری، مهارت‌های اجتماعی داشته باشند. در بررسی ابعاد مدیریت سایبرنتیک میتوان گفت وجود ساختارهای مسطح در سیستم سایبرنتیک نشان دهنده وجود لایه‌های مدیریتی کمی است. این امر با پیشرفت‌های بسیار در فناوری ارتباطات با حیطه گسترده تری، که در گذشته امکان پذیر نبوده است، به گونه ای مدیران را به برقراری ارتباط با افراد دیگر می نماید به این ترتیب توسط این ساختار سایبرنتیک، حیطه‌های نظارت به حیطه‌های ارتباطات نزدیک می شود.

در آخر پیشنهاداتی نیز برای بهتر و بهبود عملکرد کارکنان ادارات استان و کاهش فساد دستگاه‌ها می کنم:

- فضایی برای آگاه ساختن مسئولین و کارکنان با مفهوم مدیریت سایبرنتیک سازمانی فراهم گردد
- مدیران به ویژگی‌های مدیریت سایبرنتیک به ویژه ایجاد جوی مساعد برای کارکنان توجه مضاعف نمایند
- با توجه به اهمیت مدیریت سایبرنتیک در سازمانها، پیشنهاد میگردد پژوهش‌هایی در راستای رابطه با سایر متغیرها نیز انجام شود.

منابع:

- ۱) احمدپور، مریم و قادرزاده، امید (۱۳۸۹)، "تعامل در فضای سایبر و تأثیر آن بر هویت دینی جوانان: تحلیلی درباره نتایج یک پیمایش در دانش کردستان"، دوفصلنامه پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه، شماره ۵، صص ۷۵-۹۹.
- ۲) جمالی مهمونی، حمیدرضا و اسدی، سعید (۱۳۸۴)، "سایبرنتیک چیست؟" ماهنامه علمی-آموزشی تدبیر، شماره ۱۵۵، فروردین
- ۳) رفیع پور، فراز مند (۱۳۸۶)، "سرطان اجتماعی فساد"، تهران: شرکت سهامی انتشار.
- ۴) حسینی هاشم زاده، حبیب؛ آقاجعفری، داود و لیلی، مهدیه (۱۳۹۳)، بررسی علت‌های قانونی و قضایی فساد و ارزیابی وضعیت راهبردهای قانونی قضایی برای مبارزه با فساد، همایش ملی پلیس و ارتقای سلامت اداری، بازرسی کل ناجا، تهران.
- ۵) اسماعیل پور، را نظام الدین، ف. (۱۳۹۵)، رویکرد سبیرنتیکی به نظامهای ذخیره و بازیابی اطلاعات مجله پژوهش نامه کتابداری و اطلاع رسانی سال ۶، شماره ۱: بهار و تابستان
- ۶) افشاری، م. کوثری پور، م، هنری، ح. (۱۳۹۳)، بررسی کارکردهای سیستم مدیریت CM در تثبیت شاخصه های سلامت سازمانی در سازمانهای ورزشی مطالعات مدیریت ورزشی شماره ۵۲، مهر و آبان ۱۰۱-۱۲۲.
- ۷) ایران خواه قزلجه، فریده و مرتضی محمودزاده (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر کارکردهای سیستم مدیریت سایبرنتیک (CM) بر توسعه انعطاف پذیری منابع انسانی در هلال احمر استان آذربایجان شرقی، چهارمین کنفرانس بین المللی پژوهش های کاربردی در مدیریت و حسابداری، تهران، دانشگاه شهید بهشتی